

Laboratori Interdisciplinari sobre Canvi Climàtic de la Universitat de les Illes Balears (LINCC-UIB)

Memòria d'activitats (curs 2018/2019)

Resum

El LINCC es va constituir l'any 2017 (Acord Executiu de 24 d'octubre) amb l'objectiu d'impulsar la col·laboració entre els distints grups que fan recerca sobre el canvi climàtic a la UIB, així com també impulsar la difusió i la transferència de coneixement cap a la societat, i la docència des d'una perspectiva interdisciplinària. A dia d'avui són més d'una setantena d'investigadors els que integren el LINCC-UIB, els quals pertanyen a àrees de coneixement ben diverses lligades als Departaments de Biologia, Dret Públic, Economia Aplicada, Filosofia i Treball Social, Física, Geografia, Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació, Ciències Matemàtiques i Informàtica, Enginyeria Mecànica y Química; també hi ha entre els seus membres investigadores i investigadors de l'Institut Mediterrani d'Estudis Avançats (IMEDEA).

El segon curs de vida del LINCC ha servit per a consolidar el Laboratori com a organització de referència en matèria de canvi climàtic a les Illes Balears. En aquest sentit s'han dut a terme activitats amb diversos actors institucionals i socials de les illes, i al mateix temps s'ha continuat desenvolupant una fructífera activitat amb actors de l'àmbit estatal i internacional. Les activitats de divulgació o transferència del coneixement continuen essent un dels eixos fonamentals de l'activitat del LINCC, i s'ha iniciat una reflexió per tal d'aprofundir la recerca i la docència interdisciplinàries en matèria de canvi climàtic.

Es detallaran a continuació totes les activitats dutes a terme durant el curs 2018/2019, ja estiguin encara en curs o hagin finalitzat, impulsades directament pel Laboratori o que hagin comptat amb la seva participació a través d'algun dels seus membres. No s'inclouen, en canvi, les activitats pròpies dels grups de recerca (articles, projectes, conferències) o de membres del LINCC, si no s'han duit a terme expressament en nom del Laboratori.

Llista d'activitats

- Activitats de suport al desenvolupament i aplicació de polítiques de lluita contra el canvi climàtic
 - Coordinació del projecte de la Comissió Europea «Clean Energy for EU Islands» a Espanya.

El LINCC forma part del Secretariat del projecte Clean Energy for EU Islands (CE4EUI), que cerca promoure processos participatius de definició d'estratègies

de transició energètica a les illes de la Unió Europea. Des del LINCC donam suport principalment a les illes espanyoles seleccionades, que son: Mallorca, Menorca, Eivissa, La Palma i Illa de Arousa.

S'han dut a terme diverses reunions, tan bilateralment, amb cadascuna de les illes, com amb totes elles. A nivell de Balears es compta amb la col·laboració de la DG d'Energia i Canvi Climàtic del Govern de la CAIB, mentre que a nivell estatal es compta amb la col·laboració de l'IDAE (Instituto para la Diversificación y el Ahorro Energético, que depèn del Ministeri de Transició Ecològica). També s'han fet reunions a nivell europeu amb les illes seleccionades d'altres països. Fins el moment s'ha dut a terme una feina de sensibilització a nivell de les institucions públiques per a què es comprometin en l'establiment d'un procés participat per a definir un full de ruta consensuat sobre quins son els objectius de la transició i com es poden assolir. S'han començat a organitzar equips de transició a les diverses illes, compostats per representants de les administracions públiques, la societat civil, el sector privat i el sector educatiu i de recerca.

○ Participació a la Cimera del Clima a Katowice - COP24

La Universitat de les Illes Balears va participar com a membre observador, en la conferència internacional de la Convenció Marc de Nacions Unides sobre el Canvi Climàtic, que va tenir lloc entre el 10 i 15 de desembre a Katowice (Polònia) i en el marc de la qual s'havia d'aprovar el reglament d'aplicació de l'Acord de París, que regula les emissions de CO₂ i altres gasos d'efecte d'hivernacle a partir de l'any 2020. El subdirector del LINCC, Pau de Vilchez Moragues, va assistir en representació de la Universitat.

A més, la participació del LINCC va contribuir a l'establiment de contactes amb altres organitzacions participants i a la recollida d'informació. La propera Cimera del Clima tindrà lloc a Santiago de Xile, a la qual el Laboratori participarà de nou en nom de la UIB.

● Activitats de docència

○ Conferències a càrrec d'investigadors del LINCC i ponents convidats en el marc d'assignatures d'estudis reglats coordinades per membres del Laboratori

Es tracte de col·laboracions realitzades amb la finalitat d'oferir als alumnes d'aquestes assignatures un compendi d'eines que els ajudin a comprendre millor el fenomen del canvi climàtic, les seves causes i conseqüències, estimulant així el seu pensament crític. En aquest curs per exemple, el subdirector del LINCC Pau de Vilchez Moragues i el Dr. Ivan Murray varen impartir dues conferències a l'assignatura "Economia ambiental en espais turístics", de la qual és responsable la Dra. Catalina Torres Figuerola.

- Redacció d'un article per a la revista de la "Global University Network for Innovation"

L'experiència interdisciplinària del LINCC és contemplada amb interès més enllà del nostre marc d'actuació, que és essencialment les Illes Balears. En aquest cas, des de la "Global University Network for Innovation" es va demanar al LINCC si podia contribuir amb un article en el qual s'exposés la nostra experiència pel que fa a la interdisciplinarietat. L'article s'ha de publicar a la seva revista, concretament a un número dedicat a "Humanities and Higher Education: Generating Synergies between Science, Technology and Humanities". L'article duu per títol "The Interdisciplinary Laboratory on Climate Change of the University of the Balearic Islands: a multidisciplinary approach to study and confront Climate Change", i va ser redactat pel director del LINCC, Damià Gomis.

- Activitats de transferència de coneixement

- Organització de les I Jornades sobre Canvi Climàtic a les Balears

Les Jornades sobre Canvi Climàtic a les Illes Balears van ser organitzades en col·laboració amb l'Oficina de Cooperació al Desenvolupament i Solidaritat (OCDS) de la UIB i la Conselleria de Territori, Energia i Mobilitat del Govern Balear. Les Jornades van comptar, també, amb el suport del Consell Social i l'Oficina de Suport a la Recerca de la UIB. Les jornades van abordar la problemàtica del canvi climàtic a les Illes Balears a partir de la presentació de ponències científiques i estratègiques articulades en cinc sessions temàtiques i al llarg de dos dies (25 i 26 d'octubre de 2018). Si bé inicialment l'activitat es pensava dur a terme a les instal·lacions de la UIB a Sa Riera, finalment i degut a l'elevada inscripció de participants (més de 200 persones) es va fer al saló d'actes de Comissions Obreres Illes Balears (Palma).

La distribució dels assistents per sectors va ser la següent: membres del LINCC: 20; universitat i altres organismes d'investigació (sense comptar els membres del LINCC): 23; personal de l'Administració pública: 50; representants de sectors econòmics: 21; representants de la societat civil (ONGs i altres associacions): 11; actors polítics (parlamentaris): 3; particulars: 32. Tots els noms dels ponents, resums de les comunicacions, document de conclusions, etc., són de lliure disposició a través del [següent enllaç](#).

- Presentació de l'informe de prospectiva Balears H2030

El LINCC va participar en la presentació de l'informe de prospectiva Balears H2030, el 27 de març de 2019, publicat conjuntament pel Consell Econòmic i Social de les Illes Balears i la UIB, i en el qual han col·laborat diversos membres

del LINCC a través de la redacció d'un capítol relatiu al canvi climàtic i les Illes Balears. L'informe complet està disponible al [següent enllaç](#). El capítol elaborat pel LINCC es pot descarregar al [següent enllaç](#).

- Redacció de l'informe “El canvi climàtic a Menorca: sobre els canvis observats i prevists, els impactes, i la necessitat d'emprendre la transició energètica”

L'Agència Menorca Reserva de la Biosfera va demanar al LINCC la redacció d'un informe sobre les prioritats de la lluita contra el Canvi Climàtic centrat a la realitat de Menorca. Aquest informe, d'unes trenta pàgines, va ser coordinat per Damià Gomis i Pau de Vilchez Moragues, i hi van participar els membres del LINCC: Gabriel Jordà Sánchez, Agustí Jansà Clar, Juan Rita Larrucea, Miguel Angel Miranda Chueca, Vicente José Canals Guinand i Antoni Cladera Bohigas.

L'objectiu principal de l'informe era valorar la necessitat i la urgència d'emprendre una transició energètica a Menorca, en base a la comparació entre la realitat actual i la realitat cap on es vol anar. Les realitats que s'hi analitzen tenen dos caires complementaris: (i) la realitat climàtica: quina és la situació actual del clima i quina volem que sigui en el futur; (ii) la realitat de les emissions de GEH: quina és la situació actual i quins són els compromisos adquirits per part de la comunitat internacional i per part d'Espanya en termes de reducció d'emissions. L'informe es pot trobar en [aquest enllaç](#).

- Conferències en el marc de les jornades d'estudi realitzades pels alumnes de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura del Vallès de la Universitat Politècnica de Catalunya

El subdirector del Laboratori, Pau de Vilchez Moragues, va col·laborar en el Taller d'Arquitectura i Projectes (TAP III) amb la conferència «El canvi climàtic com element fonamental en la planificació urbana», dut a terme el mes de setembre de 2018 al Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Illes Balears (COAIB), Palma. El febrer de 2019 va col·laborar en una altra conferència titulada «El canvi climàtic. La mirada llarga. El context imprescindible», a Inca.

- Participació en la Jornada organitzada per l'Ajuntament de Palma sobre “Oportunitats de la custòdia urbana per a l'adaptació de les ciutats al canvi climàtic”

L'objectiu de la jornada era reflexionar sobre com els espais verds de les ciutats poden adaptar-se al canvi climàtic i el paper que pot tenir la custòdia del territori en aquesta adaptació. Durant la jornada es van mostrar experiències (de Barcelona i de Mallorca) en les que s'ha comptat amb la participació d'actors diversos. En nom del LINCC i per invitació expressa i va participar el Dr. Agustí Jansà, amb una ponència titulada “Canvi climàtic a les Balears: impactes i reptes d'adaptació”.

- Participació en el taller organitzat pel projecte ADAPTUR a Balears

Es va dur a terme una ponència, a càrrec de la Dra. Catalina Maria Torres Figuerola, secretària del Laboratori, en les sessions de participació per a agents socials de Calvià i Illes Balears. El projecte ADAPTUR, liderat per l'associació "Eco-Union", és un projecte de recerca, participació i construcció de capacitats per al desenvolupament d'estratègies per a l'adaptació de destinacions turístiques al canvi climàtic, que es duu a terme en el marc del Pla Nacional d'Adaptació al Canvi Climàtic (PNACC). ADAPTUR incorpora diferents tipologies de destinacions (costaners, de muntanya...) amb realitats climàtiques i territorials diverses, amb l'objectiu de definir guies orientades d'adaptació al canvi climàtic.

L'objectiu del taller «Destinos Costeros Resilientes al Cambio Climático» era informar i capacitar a agents d'interès sobre l'adaptació del turisme costaner al canvi climàtic, amb la finalitat de oferir eines i pensament estratègic per a la presa de decisions, tant en l'àmbit públic com privat. La ponència realitzada per la secretària del LINCC va tenir per títol "L'economia balear davant del canvi climàtic: canvi de paradigma com a camí cap a l'acció efectiva".

- Aportació al Seminari dels experts del clima de l'Euroregió Pirineus Mediterrània

L'Euroregió Pirineus Mediterrània va organitzar un seminari a Palma el mes de maig de 2019, en el qual el director del Laboratori, Damià Gomis, va participar. El seminari va constar de dos tallers de treball. El Primer Taller de Treball va tractar sobre els reptes de l'Euroregió davant del canvi climàtic. Per a això era necessari determinar quins són els reptes comuns de les tres regions (Catalunya, Illes Balears i l'Occitània); determinar quines són les possibles eines ja existents per enfrontar-los; la detecció de possibles grups d'interès (recerca, innovació...) que siguin o puguin ajudar a enfrontar aquests reptes; i parlar de les possibles vies de finançament. El Segon Taller de Treball va tractar sobre l'estatus del grup d'experts. Per a això, calia establir un grup d'experts específic de l'Euroregió o promoure fluxos de comunicació amb les xarxes ja existents; l'organització del grup d'experts possibilitat; i parlar també de la conveniència o no de crear una Comissió pròpia de Canvi Climàtic.

- Activitats de divulgació

- Cicle de conferències de divulgació sobre el canvi climàtic a la UIB

Cicle de conferències divulgatives, organitzat pel Laboratori des dels seus inicis amb l'objectiu d'acostar a la comunitat universitària i al públic en general els resultats de la recerca científica sobre el canvi climàtic que es fa a la Universitat de les Illes Balears. Les xerrades es fan una vegada cada mes (normalment el darrer dimarts) a les dependències de sa Riera, i ja s'han consolidat com un fòrum

de debat sobre qüestions relacionades amb el Canvi Climàtic en un sentit molt ampli, des dels processos estrictament físics fins a les seva vessant més social.

- Participació en la sisena edició de la fira educativa «Ciència per a tothom»

Fira dedicada a la ciència, i que té com a objectiu fomentar les vocacions científiques i tecnològiques entre el jovent. El LINCC va col·laborar en el marc de les activitats organitzades des del Departament de Biologia. La persona del LINCC encarregada de les activitats va ser el professor Miguel Ángel Miranda Chueca.

- Conferència «Reptes del Canvi Climàtic» a Alcúdia

Esdeveniment organitzat per la plataforma ciutadana Salvem Es Moll en el qual el Laboratori va col·laborar amb una conferència sobre el canvi climàtic realitzada per tres ponents membres del laboratori, Damià Gomis, director, Pau de Vilchez Moragues, subdirector, i Núria Marbà, investigadora científica del CSIC. La conferència va tenir lloc el juliol de 2019 a la Casa de Cultura d'Alcúdia.

- Xerrades divulgatives a escoles i instituts

El LINCC ha dut a terme diferents xerrades a escoles. Entre elles, al CEIPs Sa Coma i Son Carrió, de Sant Llorenç d'es Cardassar. També van visitar la UIB alumnes d'ESO del IES de Son Cladera, als quals l'equip directiu del LINCC (Damià Gomis, Catalina Torres i Pau de Vilchez Moragues) es van adreçar amb xerrades de distinta temàtica.

- Xerrades impartides en el marc de la Universitat Oberta per a majors.

Diferents membres del LINCC han participat a l'edició de 2019 de la UOM amb xerrades relacionades amb el canvi climàtic. Es tracta concretament dels professors i investigadors Anna Traveset (IMEDEA), Gabriel Jordà (IEO), Joana Cursach (Departament de Biologia de la UIB) i Romualdo Romero i Damià Gomis (Departament de Física).

- Participació als mitjans de comunicació escrits, audiovisual i digitals

El LINCC ha dut a terme nombroses intervencions en els mitjans de comunicació escrits, audiovisuals i digitals, per tractar qüestions relatives al canvi climàtic.

Taula

Activitat	Xifres	Observacions
Suport al desenvolupament i aplicació de polítiques de lluita contra el canvi climàtic	2	Només s'inclouen les publicacions signades i el projectes demanats com a LINCC (no les publicacions i projectes de cadascun dels seus membres)
Docència	2	No inclou les activitats en les quals hi han participat individualment membres del LINCC, només aquelles dutes a terme sota el nom del LINCC.
Transferència de coneixement	7	No inclou les activitats en les quals hi han participat individualment membres del LINCC, només aquelles dutes a terme sota el nom del LINCC.
Divulgació	6	No inclou les activitats en les quals hi han participat individualment membres del LINCC, només aquelles dutes a terme sota el nom del LINCC. Cada activitat pot ser en realitat una sèrie d'activitats (per exemple sèries de conferències).

Enllaç pàgina web

- www.lincc.uib.eu